

**ZBIORY DOKUMENTÓW ŻYCIA
SPOŁECZNEGO BIBLIOTEKI
UNIwersYTECKIEJ W TORUNIU:
GROMADZENIE, OPRACOWANIE,
UDOSTĘPNIANIE**

ANNA KLUGOWSKA
BIBLIOTEKA UNIwersYTECKA W TORUNIU
16 LISTOPADA 2013

ZAGADNIENIA

Historia

Pracownicy

Charakterystyka zbiorów

Zakres działań sekcji

Gromadzenie

Opracowanie

Udostępnianie - promocja

Formy udostępniania

Ochrona zbiorów

Przechowywanie

HISTORIA

1974 16 marca - powołanie samodzielnej Sekcji Dokumentów Życia Społecznego decyzją dr Bohdana Ryszewskiego. Organizowanie działu powierzono Eleonorze Ławniczak. Przekazanie do dyspozycji działu pokoju 319 na III piętrze budynku Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu.

1974 19 października - obrady Komisji do spraw organizacji i planowania zbiorów Sekcji Dokumentów Życia Społecznego w składzie: dyrektor dr Bohdan Ryszewski, wicedyrektor Stefan Czaja, Henryk Baranowski, Eleonora Ławniczak, Wiesław Mincer, Marian Ptaszyk. Ustalenia Komisji:
zdefiniowanie pojęcia dokumentów życia społecznego

określenie profilu gromadzenia zbiorów

wytyczenie zakresu zadań sekcji

określenie sposobów pozyskiwania, opracowania, przechowywania oraz udostępniania zbiorów

sporządzenie wykazu typowych dokumentów życia społecznego

wyznaczenie zasięgu terytorialnego, chronologicznego i zakresu tematycznego gromadzonych zbiorów.

1977 - założono inwentarz fotografii i utworzono katalog chronologiczny fotografii i alfabetycznych występujących na nich osób

1979 – rozpoczęto tworzenie katalogu rzeczowego dla wszystkich rodzajów dokumentów życia społecznego.

2003 – Sekcja DŹS-ów zaczęła gromadzić fotografie cyfrowe.

2004 – rozpoczęto digitalizację zbiorów Sekcji DŹS-ów

2012 – do Sekcji DŹS-ów zaczęły napływać elektroniczne formy dokumentów od współpracujących z nią instytucji kultury

2013 lipiec – nawiązanie współpracy z John Johnson Collection of Printed Ephemera Bodleian Library w Oksfordzie

PRACOWNICY

dział dysponował dotychczas zaledwie jednym etatem. Osoba do niego przypisana wykonywała zatem wszystkie obowiązki, odpowiadające za jego prawidłowe funkcjonowanie. Rozpatrując ten fakt w kontekście organizacji i wypracowywania procedur, stan taki należy uznać za błędny, zważywszy na różnorodność i szeroki zakres zadań przewidzianych dla pracownika. W ciągu niespełna 40 lat w sekcji pracowały tylko 4 osoby.

Od 16 marca 1974 do 1 października 1975 porządkowaniem przejętych z działu Gromadzenia materiałów i nawiązywaniem współpracy z instytucjami kultury zajęła się Eleonora Ławniczak. Do końca 1975 dział pozostawał bez obsady.

Od 1 stycznia 1976 do grudnia 1992 Janina Kadukowska zajmowała się tworzeniem zrębów organizacyjnych działu. Jej prace skupione były przede wszystkim na tworzeniu katalogów: zarówno alfabetycznego, jak i rzeczowego dla powiększenia zbiorów działu.

W 1993 Oddział został bez obsady, opiekę nad zbiorami sprawowała nadal J. Kadukowska, wówczas już kierownik Oddziału Mikrofilmów. Sytuacja taka miała miejsce ze względu na wspólną lokalizację działów. Od stycznia 1994 do września 2011 r. dr hab. Anna Supruniuk podjęła się dynamicznej rozbudowy zasobów kolekcji.

W październiku 2011 r. obowiązki kustosza Sekcji DŹS objęła Anna Klugowska, która prace swoje kieruje w stronę poszukiwania innowacyjnych rozwiązań dla bardziej efektywnego zarządzania zbiorami.

CHARAKTERYSTYKA ZBIORÓW

Zasięg chronologiczny- gromadzone są dokumenty wytwarzane od 1801 r. do chwili obecnej.

Zasięg terytorialny - jest zróżnicowany i był ograniczany w zależności od czasu powstania dokumentów i tak: z lat 1801-1918 gromadzony jest każdy druk polski i zagraniczny; z lat 1919-1945 zbierany jest każdy dokument powstały w Polsce oraz krajach sąsiadujących z Polską; z lat 1945-1956 gromadzone są dokumenty powstałe na obszarze całej Polski; z lat 1956-1975 – druki ulotne dotyczące Pomorza i byłego województwa bydgoskiego oraz tam wytworzone; z druków powstałych pomiędzy 1975-1998 - tylko materiały z obszaru województw: bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego; natomiast od 1 stycznia 1999 roku - z województwa kujawsko-pomorskiego.

Zakres tematyczny - obecnie dokumenty życia społecznego gromadzone są w 5 działach tematycznych

TORUNIANA – druki i fotografie dotyczące Torunia i regionu toruńskiego w szczególności Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i Biblioteki Uniwersyteckiej

VILNIANA - materiały związane z działalnością Uniwersytetu Stefana Batorego, wileńskich instytucji kultury, stowarzyszeń naukowych i organizacji społecznych. Gromadzone ze względu na tradycję i historię UMK

COPERNICANA- materiały związane z tematyką i ikonografią kopernikańską m.in. obchodami rocznic urodzin i śmierci wielkiego astronoma Mikołaja Kopernika, dokumenty odzwierciedlające działalność instytucji i stowarzyszeń kopernikańskich POLONICA –obejmujące materiały i druki ulotne instytucji kultury, społeczno-politycznych, stowarzyszeń, związków twórczych organizacji polonijnych i emigracyjnych

DRUKI KONSPIRACYJNE- obejmujące lata II wojny światowej, powojenne druki antykomunistyczne i solidarnościowe, a także prasę bezdebitową z lat 1976-1989

ZAKRES ZADAŃ DZIAŁU

rozszerzał się wraz z rozwojem bibliotekarstwa i wzrostem liczebnym zbiorów. Dział realizował wszystkie ustawowo określone zadania biblioteki tzn; gromadzenie, opracowanie, udostępnianie, przechowywanie. Od II połowy lat 90. zaczęto zwracać większą uwagę na ochronę zbiorów, działalność dokumentacyjną i naukowo-badawczą, edukacyjną oraz promocyjną. W ciąg 40 lat funkcjonowały 3 nazwy działu: Sekcja Dokumentów Życia Społecznego w l. 1974-1976 ; 1994 – 2003 ; 2010- , Oddział Dokumentów Życia Społecznego w l. 1977 – 1993, Gabinet – Sekcja Dokumentów Życia Społecznego w l. 2004 – 2010.

Przez wiele lat dział wspomagał inne agendy biblioteczne w zakresie porządkowania i udostępniania zbiorów. W latach 1984-1992 porządkowane były wg działów i udostępniane czytelnikom normy polskie i patenty. Od 1976 do 1995. Oddziały DŹS-ów i Mikrofilmów posiadały wspólną czytelnię, co w konsekwencji łączyło się ze wzajemną obsadą dyżurów. W latach 1995-1999 udostępniano w czytelnii DŹS-ów materiały ze zbiorów Archiwum Emigracji. Od 1994 do 2010 pod opieką działu pozostawało Archiwum Biblioteki.

GROMADZENIE

Początkowo głównym źródłem nabycia dokumentów był egzemplarz obowiązkowy (90% wpływów) i wydawnictwa własne: drukarnia UMK i Pracownia Fotograficzna Biblioteki. Z biegiem lat podstawą gromadzenia stały się nabytki wpływające z darów od osób prywatnych i instytucji, a także drogą zakupów. Początkowo wpływy rejestrowane były zespołowo tylko w księdze akcesji, później w 1977 r. założono dodatkowo inwentarz fotografii a w 1987r. oddzielny inwentarz medali i pamiątek. Zrezygnowano z wpisywania do inwentarzy zespołów dokumentów drukowanych.

OPRACOWANIE

FORMALNE

RZECZOWE

NAUKOWE

Od momentu powstania działu podstawą opracowania zespołowego była **klasyfikacja rzeczowa Biblioteki Narodowej**. Do końca lat 70-tych tworzone były katalogi: alfabetyczny i rzeczowy. Pomimo braku standardów dla dzs-ów komputerowe katalogowanie rozpoczęto w 2005 roku w systemie Horizon wykorzystując **formaty MARC21** rekordu bibliograficznego dla różnych typów dokumentów: książek, dokumentu ikonograficznego; dokumentu elektronicznego a potem dla filmu; format MARC21 rekordu haseł wzorcowych. Od 2011 wykorzystywane są zalecenia katalogu NUKAT „DŹS, dokumenty bez tytułu, symbole w katalogu NUKAT” i „Opracowanie dokumentów życia społecznego NUKAT.” W 2012 roku wypracowana została przez pracownika działu metoda zespołowego katalogowania dzs-ów (poza standardami nukatowskimi) z wykorzystaniem punktów dostępu do dokumentów tzn. haseł korporatywnych, osobowych, **haseł jhp KABA**) i indeksowalnych pól 500 formatu MARC 21. Metoda ta znacznie usprawniła proces katalogowania zbiorów.

UDOSTĘPNIANIA - PROMOCJA

w ciągu prawie 40 - letniej historii działu formy udostępniania ewoluowały umożliwiając docieranie z informacją o zbiorach do coraz szerszego grona odbiorców. Użytkownicy mogą korzystać bezpośrednio z materiałów w czytelni zbiorów specjalnych, pośrednio na wystawach organizowanych przez dział oraz publikacjach, w których wykorzystywane były zbiory fotografii i druków ulotnych jak i tych które omawiały strukturę zbiorów i cenne nabytki. Digitalizacja zbiorów rozpoczęta w 2004 była momentem zwrotnym w zakresie ochrony, opracowania, dostępności i promocji.

FORMY UDOSTĘPNIANIA

w czytelni zbiorów specjalnych - bezpośredni kontakt czytelnika z obiektami
wystawy
publikacje (tradycyjne, wirtualne)
portal BUMK
media społecznościowe : facebook, wikipedia

facebook

<https://www.facebook.com/pages/Dokumenty-%C5%BBycia-Spo%C5%82ecznego-Biblioteki-Uniwersyteckiej-w-Toruniu/578649038867806?ref=settings>

Wikipedia

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zbiory_Dokument%C3%B3w_%C5%BBycia_Spo%C5%82ecznego_Biblioteki_Uniwersyteckiej_w_Toruniu

Portal BUMK

<http://www.bu.umk.pl/dzs>

KPBC

<http://kpbc.umk.pl/dlibra>

OCHRONA ZBIORÓW

obejmuje ochronę:

BUDYNKU
PRACOWNIKÓW
ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH
SYSTEMÓW KOMPUTEROWYCH

OCHRONA ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

PRZECHOWYWANIE

- warunki klimatyczne
- opakowania

TYPOWANIE DO KONSERWACJI

DIGITALIZACJA

REGULAMIN UDOSTĘPNIANIA ZBIORÓW